

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO
Į S A K Y M A S

DĖL SARTŲ REGIONINIO PARKO TVARKYMO PLANO PATVIRTINIMO

2009 m. liepos 3 d. Nr. D1-385

Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (Žin., 1995, Nr. [107-2391](#); 2004, Nr. [21-617](#); 2006, Nr. [66-2429](#); 2007, Nr. [39-1437](#)) 18 straipsniu ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo (Žin., 1993, Nr. [63-1188](#); 2001, Nr. [108-3902](#)) 28 straipsnio 5 ir 6 dalimis bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 10 d. nutarimo Nr. 503 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymą“ (Žin., 2002, Nr. [40-1484](#); 2005, Nr. [150-5481](#)) 1.31 punktu:

1. T v i r t i n u Sartų regioninio parko tvarkymo planą (pridedama)*.

2. P a v e d u:

2.1. Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos per 15 darbo dienų nuo šio įsakymo įsigaliojimo pateikti įregistruoti Sartų regioninio parko tvarkymo planą Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo dokumentų registre, per mėnesį nuo šio įsakymo įsigaliojimo pateikti Sartų regioninio parko tvarkymo planą atitinkamoms suinteresuotoms ministerijoms, kitoms valstybės institucijoms, taip pat Rokiškio ir Zarasų rajonų savivaldybėms;

2.2. Sartų regioninio parko direkcijai organizuoti Sartų regioninio parko tvarkymo plano įgyvendinimą.

APLINKOS MINISTRAS

GEDIMINAS KAZLAUSKAS

---

* Sartų regioninio parko tvarkymo plano aiškinamojo rašto pagrindiniai teiginiai skelbiami „Valstybės žiniuose“. Sartų regioninio parko tvarkymo planas skelbiamas „Valstybės žinių“ interneto tinklalapyje (www.valstybes-zinios.lt) ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos interneto tinklalapyje (<http://www.vstt.lt>). Sartų regioninio parko tvarkymo plano originalas saugomas Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos Planavimo ir kadastro skyriuje. Adresas: A. Juozapavičiaus g. 9, LT-09311 Vilnius.

SARTŲ REGIONINIO PARKO TVARKYMO PLANO AIŠKINAMOJO RAŠTO PAGRINDINIAI TEIGINIAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sartų regioninio parko tvarkymo plano (toliau – Tvarkymo planas) sprendinius sudaro tekstinė dalis (aiškinamojo rašto pagrindiniai teiginiai) ir grafinė dalis (tvarkymo plano brėžinys).

2. Tvarkymo plano tikslai yra šie:

2.1. nustatyti kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir jų reglamentus;

2.2. nustatyti gamtos, kultūros paveldo bei kraštovaizdžio apsaugos kryptis ir priemones;

2.3. nustatyti rekreacinio naudojimo plėtros kryptis ir priemones;

2.4. nustatyti gyvenviečių ir infrastruktūros vystymo kryptis.

II. TERITORIJOS TVARKOMASIS ZONAVIMAS

3. Tvarkymo plane pagal Saugomų teritorijų tipinius apsaugos reglamentus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. rugpjūčio 19 d. nutarimu Nr. 996 (Žin., 2004, Nr. [131-4704](#)), nustatomos šios kraštovaizdžio tvarkymo zonas ir kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupės:

3.1. konservacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas:

3.1.1. rezervatinių miškų, pievų, pelkių ir smėlynų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma reguliuojamos apsaugos (KMr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.1.2. gamtos ir kultūros paveldo objektų teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma reguliuojamos apsaugos (KOr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.2. miškų ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas:

3.2.1. ekosistemų apsaugos miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatomos išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (MEK) ir atkuriančio ūkininkavimo (MEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonas;

3.2.2. rekreacinių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatomos ekstensyvaus pritaikymo (miško parkų, MRe) ir intensyvaus pritaikymo (poilsio parkų, MRi) kraštovaizdžio tvarkymo zonas;

3.2.3. apsauginių miškų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatomos specializuoto apsauginio ūkininkavimo (MAs) ir bendrojo apsauginio ūkininkavimo (MAb) kraštovaizdžio tvarkymo zonas;

3.3. žemės ūkio paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas:

3.3.1. ekosistemas saugančių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatomos ekosistemas išsaugančio (konservacinio) ūkininkavimo (ŽEk) ir ekosistemas atkuriančio ūkininkavimo (ŽEr) kraštovaizdžio tvarkymo zonas;

3.3.2. rekreacinių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma ekstensyvaus pritaikymo (ŽRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.3.3. apsauginių agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatomos specializuoto apsauginio ūkininkavimo (ŽAs) ir bendrojo apsauginio ūkininkavimo (ŽAb) kraštovaizdžio tvarkymo zonas;

3.4. kitos paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas:

3.4.1. gyvenamosios ir visuomeninės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonas:

3.4.1.1. kultūros paveldo požiūriu vertingų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių

kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma kraštovaizdžio atnaujinamojo tvarkymo (GEr) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.4.1.2. rekreacinių miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma intensyvaus (formuojančiojo) tvarkymo (GRi) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.4.1.3. apsauginių teritorijų miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma sugriežtinto geoekologinio reguliavimo (GAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.4.1.4. bendrojo tvarkymo miestų, miestelių, kaimų ar jų dalių kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma ekstensyvaus tvarkymo (GŪe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.4.2. pramoninės-komunalinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma intensyviai technogenizuotos aplinkos pramoninių-komunalinių sklypų (NFu) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.4.3. rekreacinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatomos subnatūralios (neurbanizuojamos) rekreacinės aplinkos (NRn) ir urbanizuotos rekreacinės aplinkos (NRu) kraštovaizdžio tvarkymo zonos;

3.5. vandens ūkio tikslinės paskirties žemės kraštovaizdžio tvarkymo zonos:

3.5.1. ekosistemas saugančių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma išsaugančio ūkininkavimo (VEk) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.5.2. rekreacinių vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo (VRe) kraštovaizdžio tvarkymo zona;

3.5.3. bendrojo naudojimo (bendrosios apsaugos) vandenų kraštovaizdžio tvarkymo zonų grupėje nustatoma ekstensyvaus apsauginio ūkininkavimo (VAe) kraštovaizdžio tvarkymo zona.

III. GAMTOS APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

4. Pagrindinės Sartų regioninio parko gamtos apsaugos kryptys yra:

4.1. regioninio parko ekosistemų stabilumo ir geros ekologinės būklės užtikrinimas, gamtinio karkaso ekologinio potencialo stiprinimas, mažinant antropogeninį poveikį ir didinant ekosistemų natūralumą;

4.2. vertingų gamtinių kompleksų ir objektų bei biologinės įvairovės išsaugojimas.

5. Vietovėms, atitinkančioms gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, taikomas Bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 15 d. nutarimu Nr. 276 (Žin., 2004, Nr. [41-1335](#)), nustatytas veiklos reglamentavimas.

6. Siekiant užtikrinti Sartų regioninio parko gamtinės ekosistemos stabilumą ir gerą ekologinę būklę, stiprinti gamtinio karkaso ekologinį potencialą, numatoma:

6.1. mažinti vandenų taršą modernizuojant inžinerinius (nuotekų, šildymo, vandentiekio) tinklus;

6.2. skatinti atkurti nusaustų teritorijų hidrologinį režimą, renatūralizuojant sureguliuotas vandentėkmes;

6.3. įveisti mišką Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtuose prioritetiniuose plotuose ir nuskurdintose agrarinėse teritorijose, išskyrus atvejus, kai tai gali pakenkti saugomoms vertybėms ar jų aplinkai;

6.4. stiprinti miškų ekologines funkcijas plėtojant ekologinį ūkininkavimą ir artimos natūraliai medžių rūšinės sudėties palaikymą;

6.5. skatinti transformuoti kultūrinės pievas, ganyklas ir ariamą žemę į natūralias ekstensyvaus naudojimo pievas;

6.6. išsaugoti bei atkurti tradicinę mozaikišką kraštovaizdžio struktūrą regioninio parko agrarinėse ir miškingose-agrarinėse teritorijose;

6.7. renatūralizuoti ir rekultivuoti išekspluatuoto Minkūnų durpyno teritoriją ir Margėnų

žvyro karjerą;

6.8. likviduoti apleistus gamybinius objektus ir sąvartynus bei renatūralizuoti jų teritorijas.

7. Siekiant išsaugoti ir eksponuoti gamtos vertybes, numatoma:

7.1. inicijuoti Marimanto pušies ir Pakerių kadagio paskelbimą gamtos paveldo objektais;

7.2. pritaikyti lankymui gamtos paveldo vertybes, sutvarkant aplinką, įrengiant lankymui ir eksponavimui būtiną infrastruktūrą (priėjimus, privažiavimus, automobilių stovėjimo aikšteles, atokvėpio vietas, informacinius standus, kt.);

7.3. atverti gamtos ir kultūros paveldo objektus bei reginius kraštovaizdžio formavimo kirtimais.

8. Siekiant išsaugoti ir atkurti regioninio parko biologinę įvairovę, numatoma:

8.1. atlikti biologinės įvairovės tyrimus bei detalų Europos Bendrijos svarbos buveinių kartografavimą ir būklės įvertinimą visoje regioninio parko teritorijoje ir, esant poreikiui, parengti šioms teritorijoms gamtotvarkos planus bei nustatyti būtiną apsaugos bei tvarkymo priemones;

8.2. palaikyti natūralias pievas, atviras pelkes, miško aikšteles ir laukymes, visų pirma Tvarkymo plano brėžinyje pažymėtose teritorijose, šalinant sumedėjusią augaliją bei ekstensyviai naudojant (ganant ir šienaujant).

IV. KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

9. Sartų regioninio parko nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptys yra šios:

9.1. išsaugojimas vietoje;

9.2. perkėlimas į muziejus;

9.3. fiksavimas dokumentuose, jei nėra galimybių išsaugoti natūroje.

10. Pagrindinė nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių apsaugos kryptis yra išsaugojimas vietoje, akcentuojant apsaugą nuo vizualinės taršos, ryšio su kultūrine ir/ar gamtine aplinka palaikymą ir gerinimą bei pritaikymą lankymui. Šioje kryptyje numatoma:

10.1. sutvarkyti ir pažymėti vietovėje kultūros paveldo objektus ir kompleksus;

10.2. pritaikyti lankymui kultūros paveldo objektus, sutvarkant aplinką, įrengiant lankymui ir eksponavimui būtiną infrastruktūrą (priėjimus, privažiavimus, stovėjimo aikšteles, atokvėpio vietas, informacinius standus, kt.), esant poreikiui formuojant želdinius arba atveriant paveldo objektus ar reginius nuo jų kraštovaizdžio kirtimais.

11. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių naudojimo ir pritaikymo srityje laikomasi šių nuostatų:

11.1. archeologinių, mitologinių, istorinių ir memorialinių vertybių pritaikymas gali būti tik minimalus, apimantis pritaikymą lankyti;

11.2. etnokultūrinio, architektūrinio, inžinerinio, urbanistinio ir želdynų paveldo išsaugojimas gali būti veiksmingas tik derinant konservacinius interesus su pritaikymo poreikiais; siekiama tokio šių vertybių pritaikymo ir naudojimo, kuris užtikrintų jų išsaugojimą ir gyvybingumą.

12. Sartų regioninio parko kultūros paveldo tyrimuose prioritetas teikiamas archeologinio, povandeninio, mitologinio, etnokultūrinio, architektūrinio, inžinerinio, istorinio, dailės, nematerialaus paveldo tyrimams.

13. Nematerialaus paveldo apsaugos srityje prioritetas teikiamas senųjų amatų bei verslų (pirmiausia tradicinės žvejybos), vietos tradicijų, kulinarinio paveldo, smulkiųjų vietovardžių ir vandenvardžių išsaugojimui ir gaivinimui.

V. KRAŠTOVAIZDŽIO APSAUGOS KRYPTYS

14. Sartų regioninio parko kraštovaizdžio apsaugos kryptys yra šios:
- 14.1. tradicinio kraštovaizdžio išsaugojimas ir atkūrimas;
  - 14.2. kraštovaizdžio raiškumo ir estetinės vertės išsaugojimas bei didinimas.
15. Siekiant atkurti kraštovaizdžio mozaikiškumą, rekomenduojama atviras ariamosios žemdirbystės teritorijas skaidyti želdiniais.
16. Vykdam kraštovaizdžio monitoringą pagrindinį dėmesį rekomenduojama skirti žemės dangos, taip pat linijinių ir taškinių kraštovaizdžio elementų pokyčiams.

VI. REKREACINIO NAUDOJIMO PLĖTROS KRYPTYS IR PRIEMONĖS

17. Sartų regioninio parko rekreacinio naudojimo plėtros kryptys yra šios:
- 17.1. pažintinio turizmo vystymas, projektuojant ir įrengiant pažintinio turizmo trasas ir mokomuosius takus, integruojant į pažintinio turizmo maršrutus už regioninio parko ribų esančias vertybes, pritaikant lankymui gamtos ir kultūros paveldo vertybes;
  - 17.2. poilsavimo vystymas, plėtojant esamas ir įrengiant naujas poilsio vietas Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose, skatinant kaimo turizmo paslaugų plėtrą;
  - 17.3. rekreacinio sezono prailginimas, vystant žiemos rekreaciją – projektuojant ir įrengiant slidžių turizmo (žiemos metu tam tikslinga panaudoti pėsčiųjų ir dviratininkų takus) bei nusileidimo trasas;
  - 17.4. rekreacijos galimybių įvairovės didinimas, skatinant vandens, žirginio turizmo ir kitų regioninio parko paskirčiai neprieštaraujančių turizmo rūšių plėtrą;
  - 17.5. regioninio parko informacinės sistemos vystymas ir regioninio parko, jo vertybių ir rekreacijos galimybių reklamavimas leidiniuose, žiniasklaidos priemonėse ir internete vietiniu, regioniniu, nacionaliniu ir tarptautiniu mastu;
  - 17.6. socialinės ir ekonominės rekreacinės aplinkos gerinimas, šviečiant regioninio parko gyventojus, skatinant etnokultūrinių tradicijų, verslų ir amatų išsaugojimą, gaivinimą ir eksponavimą, apgyvendinimo, maitinimo, mažmeninės prekybos ir rekreacinių paslaugų plėtrą.
18. Rekreacinis naudojimas Sartų regioniniame parke vystomas laikantis šių nuostatų:
- 18.1. rekreaciniai ištekliai naudojami taip, kad neblogėtų jų kokybė, prioritetas teikiamas tradiciniams, su etnokultūra susijusiems rekreacinių išteklių naudojimo būdams, pirmiausia pažintiniam ir kaimo turizmui. Prioritetinės rekreacijos rūšys regioniniame parke yra pažintinis turizmas ir poilsavimas tam skirtose vietose ir teritorijose;
  - 18.2. Dusetų miestelyje įrengiamas regioninio parko lankytojų centras, valčių priplauka, skatinama aptarnavimo paslaugų plėtra;
  - 18.3. konservacinio prioriteto zonose vystomas pažintinis turizmas – įrengiamos turizmo trasos, pažintiniai ir mokomieji takai, automobilių stovėjimo ir atokvėpio vietos, privažiavimai ir priėjimai prie lankomų objektų, apžvalgos aikštelės, informaciniai stendai ir rodyklės;
  - 18.4. poilsia vietės, stovyklavietės, kempingai, poilsio kompleksai įrengiami Tvarkymo plano brėžinyje numatytose vietose;
  - 18.5. automobilių stovėjimo aikštelės, atokvėpio vietos, apžvalgos aikštelės ir informaciniai stendai prie turizmo trasų ir lankomų objektų esant poreikiui gali būti įrengiami ir Tvarkymo plano brėžinyje nenumatytose vietose.
19. Regioniniame parke įrengiami ir vystomi šie pažintinio turizmo maršrutai:
- 19.1. automobilių ir dviračių turizmo trasos:
    - 19.1.1. A1 – tranzitinė autoturizmo trasa (nacionalinio maršruto „Lietuvos istorijos ir kultūros vėrinys“ atkarpa Antalieptė–Dusetos–Bradesiai–Obeliai);
    - 19.1.2. A2 – tranzitinė autoturizmo trasa (regioninio maršruto „Aukštaitijos parkų žiedas“ atkarpa Antalieptė–Dusetos–Bradesiai–Antazavė–Zarasai);
    - 19.1.3. A3 – reprezentacinė žiedinė regioninio parko automobilių ir dviračių turizmo trasa „Sartų regioninio parko žiedas“, sujungianti svarbiausias regioninio parko vertybes ir

pažintinius takus (Dusetos–Morkūnai–Antazavė–Bradesiai–Mielėnai–Kriaunos–Minkūnai–Dusetos);

19.1.4. A4 – mažasis regioninio parko žiedas rytinėje regioninio parko dalyje (Dusetos–Morkūnai–Antazavė–Bradesiai–Dusetos);

19.1.5. A5 – Antazavės šilo dviračių takas (Antazavė–Marimantas–Bradesiai–Velikuškių piliakalnis–Pakačinės–Pakačinės piliakalnis–Šilo mūšio vieta–Antazavė);

19.2. pažintiniai takai:

19.2.1. P1 – Dusetų girios pažintinis takas;

19.2.2. P2 – Jaskoniškių miško pažintinis takas;

19.2.3. P3 – Ilgašilio pažintinis takas;

19.3. vandens turizmo trasos Sartų ir Rašų ežerais, Šventosios ir Kriaunos upėmis.

VII. GYVENAMŪJŲ VIETŲ IR INFRASTRUKTŪROS PLĖTROS KRYPTYS

20. Pagrindinis miestelių ir kaimų bei infrastruktūros plėtros Sartų regioniniame parke principas – kompaktiškų miestelių ir kaimų renovacija ir infrastruktūros tobulinimas, siekiant geriau patenkinti vietos gyventojų ir lankytojų reikmes.

21. Skatinama įrengti šiuolaikinę technologijos lygį atitinkančius inžinerinius tinklus kompaktiškuose regioninio parko miesteliuose ir kaimuose, likusioje teritorijoje pirmenybė teikiama individualioms vandens tiekimo ir nuotekų utilizavimo sistemoms.

22. Urbanistinė plėtra Sartų regioniniame parke reguliuojama remiantis šiomis nuostatomis:

22.1. gyvenamųjų vietovių plėtra (esamo užstatymo sutankinimas ir naujų pastatų statyba) galima ūkinių (GŪe), apsauginių (GAe) ir rekreacinių (GRi) gyvenviečių kraštovaizdžio tvarkymo zonose ir kitos pagrindinės tikslinės paskirties (mažaaukščių gyvenamųjų namų statybai) žemės sklypuose;

22.2. ekstensyvaus rekreacinio pritaikymo agrarinių teritorijų kraštovaizdžio tvarkymo zonose (ŽRe) leidžiama steigti naujas kaimo turizmo sodybas, laikantis Sartų regioninio parko apsaugos reglamento ir kitų teisės aktų reikalavimų. Viename žemės sklype gali būti tik viena sodyba.
